

Сумський державний педагогічний університет

імені А. С. Макаренка

Факультет іноземної та слов'янської філології

Кафедра української мови і літератури

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету іноземної та
слов'янської філології

Андрій КОВАЛЕНКО

«29» серпня 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА

галузь знань **01 Освіта/Педагогіка**

спеціальність **014 Середня освіта (Українська мова і література)**

освітньо-професійна програма
**Середня освіта (Українська мова і література. Зарубіжна
література)**

першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Мова навчання

українська

Погоджено науково-методичною
комісією

факультету іноземної та слов'янської
філології

«30» серпня 2024 р.

Голова

Громова Н. В., кандидат педагогічних
наук, доцент

Суми 2024

Розробник:

Кириленко Надія Іванівна, кандидат філологічних наук, доцент

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри української мови і літератури

Протокол № 1 від «29» серпня 2024 року

Завідувач кафедри

Семенов О. М., докт. пед. наук, проф.

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Бакалавр	Обов'язкова	
		Рік підготовки:	
1-й		1-й	
Семестр			
Загальна кількість годин - 120		2-й	2-й
		Лекції	
		14 год.	2 год.
		Практичні, семінарські	
		18 год.	2 год.
		Лабораторні	
		год.	год.
		Самостійна робота	
		88 год.	116 год.
		Консультації:	
Вид контролю: залік			

1. Мета вивчення навчальної дисципліни

Мета – ознайомити студентів із історичними та культурними особливостями становлення, основними тенденціями та закономірностями розвитку українського літературного процесу XI - перших десятиліть XVIII століть.

Завдання:

- розкрити особливості давньої літератури;
- простежити етапи її розвитку;
- визначити вплив української літератури на духовний розвиток суспільства впродовж століть;
- проаналізувати найвагоміші літературні твори;
- навчити студентів критично сприймати наукові публікації тенденційного характеру;
- сформулювати самостійний погляд на художні явища;
- виробляти у студентів власні погляди на художні явища;
- забезпечити оволодіння студентами необхідною термінологією;
- простежити використання кращих здобутків давньої літератури в творчості письменників ХІХ – ХХ ст.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

з н а т и:

- основні тенденції становлення і розвитку давньої української літератури;
- етапи її розвитку;
- творчий шлях письменників, їх внесок у розвиток української літератури;
- творчість найбільш відомих письменників означеного періоду та жанрову своєрідність їх творів;
- напам'ять кращі зразки літератури.

у м і т и:

- орієнтуватися в історико-літературному процесі;
- володіти навичками аналізу художніх творів, визначати їх місце в літературному контексті.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Проблемно-пошуковий, дослідницький, частково-пошуковий, інтерактивні (вебінари, тренінги, презентації, дистанційні освітні технології), практичні методи навчання (практичні, графічні та дослідні роботи).

2. Передумови для вивчення дисципліни

Фольклор, історія та культура України, вступ до літературознавства.

3. Результати навчання за дисципліною

Програмні компетентності	
Інтегральна компетентність	ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі й практичні проблеми в галузі середньої освіти, що передбачає застосування теорій та методів освітніх наук і характеризується комплексністю й невизначеністю педагогічних умов організації освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти.
Загальні	ЗК 2. Здатність до міжособистісної взаємодії, роботи в

<p>компетентності (ЗК)</p>	<p>команді, спілкування з представниками інших професійних груп різного рівня (соціальна компетентність).</p> <p>ЗК 3. Здатність виявляти повагу та цінувати українську національну культуру, багатоманітність і мультикультурність у суспільстві, усвідомлювати необхідність рівних можливостей для всіх учасників освітнього процесу; здатність до вираження національної культурної ідентичності, творчого самовираження (культурна компетентність).</p> <p>ЗК 5. Здатність до генерування нових ідей, виявлення та розв'язання проблем, ініціативності та підприємливості (підприємницька компетентність).</p> <p>ЗК 6. Здатність грамотно використовувати державну мову у професійній діяльності, чітко й аргументовано висловлювати свої думки, міркування, почуття; використовувати іноземну мову для одержання й оцінювання інформації в галузі професійної діяльності; здатність поважати різноманітність і мультикультурність суспільства зі збереженням національної культурної ідентичності.</p> <p>ЗК 7. Здатність до освіти протягом життя, що передбачає здатність визначати і оцінювати власні потреби та ресурси для розвитку компетентностей, застосовувати різні способи розвитку компетентностей, знаходити можливості для навчання і саморозвитку.</p> <p>ЗК 8. Здатність усвідомлювати соціальну значущість своєї майбутньої професії, сумлінно виконувати професійні обов'язки; дотримуватися принципів толерантності, етики вчителя, академічної доброчесності; здатність до саморефлексії та самовдосконалення, на основі чого формувати ціннісні орієнтації молоді; здійснювати педагогічний супровід процесів соціалізації та професійного самовизначення учнів, формувати soft-skills здобувачів освіти.</p>
<p>Професійні (фахові) компетентності спеціальності (ПК)</p>	<p>ПК 1. Мовно-комунікативна компетентність як здатність: забезпечувати здобуття учнями освіти державною мовою; формувати і розвивати мовно-комунікативні уміння та навички учнів у створенні зв'язних монологічних і діалогічних текстів в усній і письмовій формах, використовувати знання іноземної мови в освітній і професійній діяльності в умовах реалізації концепції Нова українська школа.</p> <p>ПК 2. Предметно-методична компетентність як здатність: моделювати зміст навчання відповідно до</p>

	<p>обов'язкових результатів навчання учнів; формувати та розвивати в учнів ключові компетентності та уміння, спільні для всіх компетентностей; здійснювати інтегроване навчання учнів; добирати і використовувати сучасні та ефективні методики і технології навчання, виховання і розвитку учнів; розвивати в учнів критичне мислення; здійснювати оцінювання та моніторинг результатів навчання учнів на засадах компетентнісного підходу; формувати ціннісні ставлення в учнів.</p> <p>ПК 3. Інформаційно-цифрова компетентність як здатність: орієнтуватися в інформаційному просторі, здійснювати пошук і критично оцінювати інформацію, оперувати нею у професійній діяльності; ефективно використовувати наявні та створювати (за потреби) нові електронні (цифрові) освітні ресурси; використовувати цифрові технології в освітньому процесі в Новій українській школі.</p> <p>ПК 9. Проектувальна компетентність як здатність проектувати осередки навчання, виховання і розвитку учнів.</p> <p>ПК 13. Інноваційна компетентність як здатність: застосовувати наукові методи пізнання в освітньому процесі; використовувати інновації у професійній діяльності; застосовувати різноманітні підходи до розв'язання проблем у педагогічній діяльності; здатність до навчання впродовж життя: визначати умови та ресурси професійного розвитку впродовж життя; взаємодіяти з іншими вчителями на засадах партнерства та підтримки (у рамках наставництва, супервізії тощо), дотримуючись принципів професійної етики; здійснювати моніторинг власної педагогічної діяльності і визначати індивідуальні професійні потреби.</p> <p>ПК 14. Здатність взаємодіяти зі спільнотами (на місцевому, регіональному, національному, європейському й глобальному рівнях) для розвитку професійних знань і фахових компетентностей, використання практичного досвіду й мовно-літературного контексту для реалізації цілей освітнього процесу в закладах середньої освіти.</p>
	<p>Програмні результати навчання</p> <p>ПРЗ 1. Концептуальні наукові та практичні знання в галузях українського та зарубіжного мовознавства, літературознавства, психології, педагогіки й методики</p>
<p>Знання</p>	

	<p>середньої освіти, критичне осмислення теорій, принципів, методів і понять у сфері навчання в умовах реалізації концепції Нова українська школа.</p> <p>ПРЗ 2. Знати й розуміти основні лінії шкільного курсу української мови та літератури, англійської мови.</p> <p>ПРЗ 5. Знати та аналізувати методи цілепокладання, планування та проектування процесів навчання і виховання учнів на основі компетентнісного підходу з урахуванням їх освітніх потреб; володіти формами, методами і засобами навчання української мови та літератури, англійської мови в закладах загальної середньої освіти.</p> <p>ПРЗ 9. Знати й розуміти сучасні філологічні й дидактичні засади навчання української мови і літератури, англійської мови, мовні норми, соціокультурну ситуацію розвитку української мови, особливості використання мовних одиниць у певному контексті, мовний дискурс художньої літератури й сучасності.</p> <p>ПРЗ 10. Знати провідні тенденції розвитку літературного процесу в Україні, специфіку його перебігу в культурному контексті, зміст естетичних теорій, методів, напрямів, течій, стилів, жанрів; твори української класики й сучасності у взаємозв'язках зі світовою літературою й культурою.</p>
<p>Уміння</p>	<p>ПРУ 1. Когнітивні та практичні уміння/навички знати, розуміти і демонструвати здатність реалізувати теоретичні й методичні засади навчання української мови і літератури, англійської мови в базовій школі в умовах реалізації концепції Нова українська школа.</p> <p>ПРУ 3. Когнітивні та практичні уміння/навички здійснювати оцінювання та моніторинг результатів навчання учнів на засадах компетентнісного підходу; здійснювати педагогічний супровід самовизначення учнів, підготовки до майбутньої професії; навички оцінювання непередбачуваних проблем у професійній діяльності й обдуманого вибору шляхів їх вирішення.</p> <p>ПРУ 4. Когнітивні та практичні уміння/навички отримувати, оцінювати та застосовувати дані в галузі професійної діяльності, у т.ч. із закордонних джерел.</p> <p>ПРУ 5. Когнітивні та практичні уміння/навички проектувати різні типи уроків, у т.ч. інтегровані, застосовувати конкретну технологію навчання української мови і літератури, англійської мови,</p>

	<p>здійснювати розробку річного, тематичного, поурочного планів; проектувати діяльність предметного гуртка, факультативу, створювати елективні курси; аналізувати підручники, посібники, дидактичні матеріали, методичну літературу з метою проектування цілісного навчально-виховного процесу.</p> <p>ПРУ 9. Когнітивні та практичні уміння/навички пояснювати особливості розвитку української мови та літератури, специфіку розвитку літературного процесу в Україні в культурному контексті, зміст естетичних теорій, методів, напрямів, течій, стилів, жанрів, твори української класики й сучасності у взаємозв'язках зі світовою літературою й культурою, порівнювати мовні й літературні факти, явища, узагальнювати, визначати їхні подібності й відмінності, фахово оперувати українознавчими поняттями.</p>
Комунікація	<p>ПРК 2. Готовність консультувати колег з особливостей в організації освітнього процесу, актуальних питань методики навчання української мови і літератури, англійської мови, донесення до фахівців і нефахівців інформації, ідей, проблем, рішень, власного досвіду та аргументації з дотриманням професійної етики.</p> <p>ПРК 3. Здатність до ефективної комунікації в процесі навчання української мови і літератури, англійської мови, спілкування з професійних питань усно та письмово.</p>
Автономія і відповідальність	<p>ПРА 2. Спроможність керувати проектами через генерування нових ідей для вирішення складних спеціалізованих завдань і проблем професійної діяльності з урахуванням набутих знань з предметної галузі.</p> <p>ПРА 3. Здатність продовжувати навчання протягом життя зі значним ступенем автономії.</p>

4.Критерії оцінювання результатів навчання

Кількість балів за всі види навчальної діяльності	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
90 – 100	(А) отримують студенти, які були активними на всіх заняттях, засвідчують високий рівень осмислення вивченого, виявляють вміння логічно, аргументовано аналізувати, узагальнювати, давати критичну оцінку художньому матеріалові, подають чіткі визначення

	термінів, виявляють творчі здібності в опрацюванні певних питань, чітко простежують історію літературного явища, вміють кваліфіковано вести дискусію. Відповіді не містять фактичних і мовленнєвих помилок.
82 – 89	(В) отримують студенти, які відповідали на всіх заняттях, добре володіють навчальним матеріалом, виявляють вміння аналізувати, узагальнювати, знають визначення термінів, більшість теоретичних положень підтверджують прикладами; є спроби виконати проблемні завдання; спостерігається вміння коментувати літературні явища; відповіді не містять фактичних помилок, наявні окремі мовленнєві огріхи.
74 – 81	(С) мають студенти, які відповідали на кожному занятті, уміють не лише відтворити зміст лекції, але й переказують самостійно опрацьований матеріал за кількома джерелами, відповідають на питання, знають визначення термінів, але відповіді не завжди конкретизовані прикладами, трапляються фактичні і мовленнєві помилки.
64 – 73	(Д) набирають ті студенти, які постійно працювали на заняттях, можуть відтворити матеріал лекції, при відповідях користуються самостійно укладеним конспектом; намагаються подати визначення термінів, але не завжди можуть навести приклади; не готові виконувати проблемні завдання; відповіді містять фактичні і мовленнєві помилки. Студенти здійснюють мислительну діяльність під керівництвом керівника.
60 – 63	(Е) отримують студенти, які відтворюють матеріал лекції, переказують самостійно опрацьований матеріал. Студенти відповідають на питання, але у відповідях не точно подані визначення термінів, відповіді не конкретизовані прикладами, застосовують набуті знання лише у стандартних ситуаціях, наявні спрощені висловлювання; розумові операції фрагментарні або елементарні.
35-59	(FХ) – не зараховано (з правом перескладання) мають студенти, які відтворюють половину матеріалу лекції чи самостійно опрацьованого матеріалу. Відповіді характеризуються низьким рівнем усвідомлення, завчені напам'ять матеріали не можуть чітко пояснити, відсутні приклади; відповіді містять фактичні неточності і мовленнєві помилки.
1 – 34	(F) – не зараховано (без права перескладання) отримують ті студенти, які епізодично відтворюють теоретичний матеріал на рівні уривчастого переказування конспекту лекції,

	порушена послідовність відповідей, студенти не завжди розуміють суть питання, не можуть застосувати набуті знання в елементарних стандартних ситуаціях, часто використовують недоречно чужі думки; відповіді містять грубі фактичні помилки.
--	--

Розподіл балів

Поточний контроль													Разом	Загальна сума
РОЗДІЛ 1						РОЗДІЛ 2								
Т 1.1	Т 1.2	Т 1.3	Т 1.4	Т 1.5	Т 1.6	Т 1.7	Т 1.8	Т 2.1	Т 2.2	Т 2.3	Т 2.4	Т 2.5	63	100
Поточний контроль														
7	7	7	7				7	7	7	7		7		
Контроль самостійної роботи													7 – к/р	
2	3	3	3	3	2	2	2	2	2	2	2	2	30- с/р	

Т 1.1, Т

1.2 ... Т2.4 – теми розділів

За бажанням здобувача можуть ураховуватися результати навчання у **неформальній освіті** (відповідно до Положення про порядок визнання результатів навчання у неформальній та/або інформальній освіті у СумДПУ імені А. С. Макаренка).

Розподіл балів за види робіт:

- участь у конференції (різних рівнів) – 3 бали,
- написання й опублікування статті – 7 балів,
- участь/призове місце у творчих конкурсах, олімпіадах тощо: обласних – 8/10 балів; усеукраїнських – 12/14.
- участь/призове місце у всеукраїнському конкурсі наукових робіт – 15/18 балів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, заліку, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	A	Відмінно
82 - 89	B	Добре
74 - 81	C	

64 - 73	D	Задовільно
60 - 63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1 - 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

4. Засоби діагностики результатів навчання

Тести, проекти, реферати, есе, контрольна робота, виступи на конференціях, семінарах, презентації результатів виконаних завдань та досліджень, усне опитування, консультації, доповіді на конференціях, семінарах, залік.

5. Програма навчальної дисципліни

Розділ 1. Українська література епохи Середньовіччя та Ренесансу.

Тема 1.1. Поняття про давню українську літературу. Специфіка курсу на засадах **академічної доброчесності**. Зародження та основні етапи розвитку давньої української літератури.

Тема 1.2. Середньовіччя як культурно-історична епоха. Література Київської Русі. Специфіка розвитку. Перекладна література Київської Русі.

Тема 1.3. Оригінальна література Київської Русі. Літописання.

Тема 1.4. Ораторсько-проповідницька проза XI-XII ст. Ознаки монументального стилю. Житійна література Київської Русі. Паломницька проза. «Життя і ходіння Данила, Руської землі ігумена». Система художніх цінностей у літературі Високого Середньовіччя.

Тема 1.5. «Слово о полку Ігоревім...» – найвизначніша пам'ятка писемної літератури.

Тема 1.6. Українська література зрілого Середньовіччя. Ознаки орнаментального стилю. Література з XIV до I половини XVI століття. Тематично-жанрові особливості. Епоха Ренесансу в Україні. «Києво-Печерський патерик»

Тема 1.7. Література пізнього Середньовіччя: галицько-волинська доба.

Тема 1.8. Українська латиномовна література пізнього Середньовіччя. Література II половини XVI – I половини XVII ст. в контексті культурно-національного відродження та її специфіка. Полемічна література.

Розділ 2. Українська література епохи Бароко.

Тема 2.1. Українське літературне бароко. Нова жанрова система української барокової літератури. Поезія українського бароко: жанрові особливості та етапи розвитку.

Тема 2.2. Шкільна драма в II половині XVII століття та її своєрідність.

Тема 2.3. Прозова література періоду Бароко. «Козацькі літописи» як спроба осмислення їх авторами історії України.

Тема 2.4. Українська сатира XVIII століття. Літературна творчість Івана Некрашевича.

Тема 2.5. Жанрово-тематична специфіка лірики XVIII століття. Творчість Григорія Сковороди – перехідна ланка до нової української літератури.

7.1. Інформаційний зміст навчальної дисципліни

Розділ 1. Українська література епохи Середньовіччя та Ренесансу.

Тема 1.1. Зародження та основні етапи розвитку давньої української літератури. Загальнокультурні виміри становлення та розвитку давньої української літератури. Методологія вивчення і проблема періодизації (І. Франко, М. Грушевський, С. Єфремов, М. Гнатюк, Б. Лепкий, Д. Чижевський). Теорія «старорущини» П. Куліша. Наукова рецепція давньої літературної спадщини І. Франка. Позиція М. Грушевського щодо місця літературних пам'яток доби Київської Русі у східнослов'янській культурі. Інтерес до художньої спадщини давньої України в українській медієвістиці XX ст.

Поняття «давня українська література». Предмет і завдання курсу.

Тема 1.2. Середньовіччя як культурно-історична епоха. Література Київської Русі. Специфіка розвитку. Перекладна література Київської Русі: синтез історичного та художнього. Своєрідні риси. Жанрова своєрідність. Світоглядні та естетичні засади книжності Раннього Середньовіччя. Церковно-ораторська та агіографічна література. Апокрифічна література. Історичні хроніки та природнича література. Біблія як літературний феномен. «Літопис Аскольда» – реконструйована рукописна пам'ятка IX ст. «Велесова книга» – художня історія народу.

Тема 1.3. Оригінальна література Київської Русі. Літописання. «Повість минулих літ», Київський літопис.

Тема 1.4. Ораторсько-проповідницька проза XI-XII ст. Ознаки монументального стилю. «Слово про Закон і Благодать Іларіона». Житійна література Київської Русі. Паломницька проза. «Життя і ходіння Данила, Руської землі ігумена». Система художніх цінностей у літературі Високого Середньовіччя. «Повчання Володимира Мономаха».

Тема 1.5. «Слово о полку Ігоревім...» – найвизначніша пам'ятка писемної літератури. Відкриття. Історична основа, зміст, ідея твору. Автор та образи. Жанр, стиль, народність твору. Художні переклади і переробки «Слова...».

Тема 1.6. Українська література XII – середини XIII ст. Ознаки орнаментального стилю. Ораторсько-проповідницька проза. Творчість Кирила Туровського. «Моління» Данила Заточника. «Києво-Печерський патерик» – видатна пам'ятка національної агіографії.

Тема 1.7. Література пізнього Середньовіччя: галицько-волинська доба. «Галицько-Волинський літопис». «Слово про погибель Руської землі».

Тема 1.8. Українська латиномовна література пізнього Середньовіччя (литовсько-руська доба з XIV до I половини XVI століття). «Литовсько-руський літопис» XV ст. Нові редакції «Києво-Печерського патерика». Епоха Ренесансу в Україні. Творчість українських латиномовних письменників-гуманістів (Ю. Дрогобича, С. Кленовича. С. Оріховського).

Література II половини XVI – I половини XVII ст. в контексті культурно-національного відродження та її специфіка. Початок українського книгодрукування. «Острозька Біблія» 1581 року та її культурно-освітнє значення.

Полемічна література. Періоди. Літературна творчість українських письменників-полемістів (Герасим Смотрицький, Христофор Філарет, Клирик Острозький, Мелетій Смотрицький, З. Копистенський). «Пересторога» – визначний твір полемічної літератури. Іван Вишенський. Світогляд письменника і його суперечливість. І. Вишенський – майстер полеміки та агітації. Традиції письменника в українській літературі. Дослідження його творчості І.Я. Франком.

Розділ 2. Українська література епохи Бароко.

Тема 2.1. Українське літературне бароко. Бароко як літературний напрям, художній стиль і культурна епоха. Особливості українського Бароко. Нова жанрова система української барокової літератури. Поезія українського бароко: жанрові особливості та етапи розвитку. Становлення барокової поезії на західноукраїнських землях. Еволюція бароко в Україні. «Вірші на жалосний погреб ... Петра Конашевича-Сагайдачного» Касіяна Саковича. Поетична творчість Тарасія Земки. Розвиток літературно-теоретичної думки. Поезія Києво-Могилянського Атенею.

Літературна творчість Іоанна Величковського. «Куштевні» або фігурні вірші. (Збірки «Млеко» та «Зегар з полузегарком»). Літературна та історико-побутова цінність віршів Климентія Зіновієва. Поетичний світ Лазаря Барановича. Соціальна поезія Д. Братковського. Антологія української духовної поезії «Богогласник» у період національного занепаду. Лірична та бурлескно-трагестійна поезія XVII – XVIII ст.

Тема 2.2. Шкільна драма в II половині XVII століття, етапи розвитку та її своєрідність. Діяльність колегіумів і розвиток теорії і практики шкільної драми. Жанри драми XVII-XVIII ст. в Україні. Інтермедія і вертепна драма: тематика, образи, художні особливості. Діяльність Феофана Прокоповича. Трагедокомедія «Володимир». Драма «Милость Божія». Інтермедії до драм Я. Гаватовича, М. Довгалевського («Комическое действие», «Властотворний образ»), Г. Кониського «Воскресеніє мертвих». «Трагедія руська» – українська інтермедія початку XVII ст. Своєрідність художньої творчості «мандрівних дяків». Їх пародії і трагестії.

Тема 2.3. Прозова література періоду Бароко. Творчість письменників-проповідників XVII – XVIII ст. Паломницька література. «Мандри» В. Григоровича-Барського. Житійна література. Збірник «Четьї-Мінеї» Дмитра Туптала.

«Козацькі літописи» як спроба осмислення їх авторами історії України. Українська ідея в літописах та її втілення (висвітлення подій Чорної ради в літописі Самовидця; трагедія українського козацтва в битві під Берестечком в літописі Г. Граб'янки; тернисті шляхи України в літописі Самійла Величка; ідея автономізму в «Історії русів»).

Тема 2.4. Українська сатира XVIII століття. Причини виникнення. Фольклорні та апокрифічні мотиви у творах. Сатиричні твори соціально-політичного характеру: «Сатира 1764 р. К.Р.», «Плач київських монахів», «Доказательства Хама Данилея Кукси потомственні». Зв'язок із дійсністю, майстерність сатири. Літературна творчість Івана Некрашевича.

Тема 2.5. Жанрово-тематична специфіка лірики XVIII століття.

Місце Г. Сковороди в історії української духовності і культури. Г. Сковорода – учений, філософ, викладач, поет, байкар. Філософське вчення мислителя. Використання біблійних мотивів та образів. Новаторство Г. Сковороди. Творчість Г. Сковороди – перехідна ланка до нової української літератури.

Вивчення давньої літератури в школі.

7.2. Структура та обсяг навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	Усього	у тому числі				Усього	у тому числі			
		лек	пр	конс	ср		лек	Пр.	конс	Ср
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Розділ 1. Українська література епохи Середньовіччя та Ренесансу.										
Тема 1.1. Поняття про давню українську літературу. Зародження та основні етапи розвитку давньої української літератури.		2	2		7		2			8
Тема 1.2. Середньовіччя як культурно-історична епоха. Література Київської Русі. Специфіка розвитку. Перекладна література Київської Русі..		2			7					9
Тема 1.3. Оригінальна література		2	2		7					9

Київської Русі. Літописання.									
Тема 1.4. Ораторсько- проповідницька проза XI-XII ст. Ознаки монументального стилю. Житійна література Київської Русі. Паломницька проза. «Життя і ходіння Данила, Руської землі ігумена». Система художніх цінностей у літературі Високого Середньовіччя.	2			7					9
Тема 1.5. «Слово о полку Ігоревім...» – найвизначніша пам'ятка писемної літератури.	2	2		10			2		8
Тема 1.6. Українська література зрілого Середньовіччя. Ознаки орнаментального стилю. Література з XIV до I половини XVI століття. Тематично- жанрові особливості. Епоха Ренесансу в Україні. «Києво- Печерський патерик»		2		10					8
Тема 1.7. Література				7					9

пізнього Середньовіччя: галицько- волинська доба.									
Тема 1.8. Українська латиномовна література пізнього Середньовіччя. Література II половини XVI – I половини XVII ст. в контексті культурно- національного відродження та її специфіка. Полемічна література.			2		7				9
Разом за розділ 1		10	10		56		2	2	71
Розділ 2. Українська література епохи Бароко.									
Тема 2.1. Українське літературне бароко. Нова жанрова система української барокової літератури. Поезія українського бароко: жанрові особливості та етапи розвитку.			2		6				9
Тема 2.2. Шкільна драма в II половині XVII століття та її своєрідність.			2		6				9
Тема 2.3. Прозова література періоду Бароко. «Козацькі літописи» як спроба осмислення їх		2	2		6				9

авторами історії України.									
Тема 2.4. Українська сатира XVIII століття. Літературна творчість Івана Некрашевича.					6				9
Тема 2.5. Жанрово-тематична специфіка лірики XVIII століття. Творчість Григорія Сковороди – перехідна ланка до нової української літератури.		2	2		6			2	9
Разом за розділ 2		4	8		30			2	45
Усього годин		14	18		86			2	114

Теми практичних (семінарських) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Зародження та основні етапи розвитку давньої української літератури. Перекладна література Київської Русі. Біблія як літературний феномен.	2	
2	Оригінальна література Київської Русі. Літописання. «Повість минулих літ», Київський літопис.	2	
3	Ораторсько-проповідницька проза XI-XII ст. «Слово про Закон і Благодать Іларіона». Система художніх цінностей у літературі Високого Середньовіччя. «Повчання Володимира Мономаха».	2	
4	«Слово о полку Ігоревім...» – найвизначніша пам'ятка писемної літератури	2	2
5	Українська література XII – середини XIII ст.		

6	Українська література пізнього Середньовіччя. Література II половини XVI – I половини XVII ст. в контексті культурно-національного відродження. Полемічна література.	2	
7	Література пізнього Середньовіччя: галицько-волинська доба.		
8	Поезія українського бароко: тематично-жанрові особливості та етапи розвитку	2	
9	Шкільна драма в II половині XVII – XVIII століть, етапи розвитку та її своєрідність.	2	
10	Прозова література періоду Бароко. «Козацькі літописи».	2	
11	Українська сатира XVIII століття.		
12	Творчість Г. Сковороди – перехідна ланка до нової української літератури.	2	
Усього		18	2

8. Рекомендовані джерела інформації

Основні:

1. Білоус П. *Історія української літератури XI – XVIII ст.*: навчальний посібник. К.: Вид. центр «Академія», 2009. 424 с.
2. Білоус П., Білоус О. *Українська література XI – XVIII ст.*: навчальний посібник для самостійної роботи студента. К.: Вид. центр «Академія», 2010. 360 с.
3. Білоус П. *Острозька Біблія в контексті національно-культурного відродження: Україна на рубежі XVI – XVII століть. Українська мова та література.* 2009. число 1-3.
4. Галета О. *Нова словесність: українська література в антропологічній перспективі.* Вид-во Українського католицького університету, 2023. 248 с.
5. Генералюк Леся. *Претексти інтермедіальності: вербально-візуальний формат.* Київ: Інтерсервіс, 2024. 556 с.
6. Горбань А. В. *Теорія літератури:* навчальний посібник. Житомир: Вид-во ЖДУ, 2020. 233 с.
7. Ісіченко Ігор, архієпископ. *Історія української літератури: епоха Бароко (XVII – XVIII ст.).* Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Львів: Святославець, 2011. 568 с.
8. Ковалевська О. *Таємниці козацьких портретів.* К.: Кліо, 2019. 288 с.
9. Коць-Григорчук Л. *Біля джерел кириличного книгодрукування. Українська мова.* 2008. № 1. С. 50-68.

10. Красножон А., Красовицький О. Десять розмов про давню історію України. К. : Фоліо, 2023. 240 с.
11. Літературознавча енциклопедія: у двох томах. Т. 1. / Авт.-укладач Ю. Ковалів. К. : Академвидав, 2007.
12. Михед О., Михед П. Зрозуміти українську літературу. Л. : Вид-в Старого Лева, 2024. 384 с.
13. Науменко В. Нові матеріали для історії початків української літератури 19 віку (антикварна книга 1924 року). 84 с.
14. Наєнко М. *Художня література України. Від міфів до модерної реальності*. К.: ВЦ «Просвіта», 2008. 1064 с.
15. Новик О. *Історія української літератури (давньої)*: навч. пос. К. : Центр учбової літератури, 2007. 224 с.
16. Пахаренко В. *Секрети мистецтва слова*. Київ : ВД «Освіта», 2023. 408 с.
17. Пелешенко Ю. В. *Українська література пізнього Середньовіччя (друга половина XIII – XV ст.)*: Джерела. Система жанрів. Духовні інтенції. К. : Стилос, 2012. 423 с.
18. Слово багатоцінне. Хрестоматія української літератури, створеної різними мовами в епоху Ренесансу (друга половина XV – XVI століття) та в епоху Бароко (кінець XVI – XVIII століття) / Упорядники: В. Шевчук, В. Яременко: у 4 кн. К.: Аконтіт, 2006.
19. Шевчук В. Муза Роксоланська. Українська література XVI – XVIII століть: у 2-х кн. Кн. 1.: Ренесанс. Раннє бароко. К. : Либідь, 2004. 400 с.; Кн. 2.: Розвинене бароко. Пізнє бароко. К. : Либідь, 2005. 728 с.

Додаткові:

1. Бабич С. Творчість Мелетія Смотрицького в контексті раннього українського бароко. *Львівська медієвістика*. Львів : Свічадо, 2009. Вип. 2.
2. Білоус П. *Актуальні питання української літературної медієвістики*. Житомир: Рута, 2009.
3. Білоус П. В. Давня українська література в школі. Навчальні матеріали. Житомир: ЖДУ, 2007.
4. Білоус П. Давньоукраїнська література і фольклор: проблема художнього коду. Житомир, 2006.
5. Білоус П. Літописний час у києворуській літературній традиції. *Науковий вісник Миколаївського університету. Філологічні науки*. Миколаїв, 2008. Вип. 17.
6. Відес В. Книга Історія цивілізації. Україна. Том 1. Від кіммерійців до Русі (X ст. до н. е. - IX ст.). К.: Фоліо, 586 с.
7. Вовк Ю. Давня історія України: Ілюстрована історія України в художньо-історичних образах. Хрестоматія. К.: Богдан. 152с.
8. Волинець В. О. Цифрове збереження української культурної спадщини під час війни. Інформаційні технології в культурі, мистецтві, освіті,

- науці, економіці та бізнесі: матеріали VII Міжнар. наук.-практ. конференції., м. Київ, 20-21 квітня 2022 р. Київ : ВЦ КНУКіМ, 2022. Ч. 2. С. 17–20.
9. Давня українська література Х–XVIII ст. Твори / Упоряд. О. Сліпушко. К. : Школа, 2005.
 10. Давня українська література (Велесова книга; Галицько-волинський літопис; Повість минулих літ). К. : Центр учбової літератури, 2022. 450 с.
 11. Давня українська література (Х–XVIII т.). Практикум. / Демченко С.А., Сафонов Ю.М. К. : Знання, 2013. 231 с.
 12. Зібрання козацьких літописів. Густинський літопис. Самійло Величко і Григорій Граб'янка. К.: Дніпро, 2008.
 13. Іванченко Р. Державницька ідея Давньої Русі-України. К. : Смолоскип, 2007.
 14. Кралюк П., Торконяк Р., Пасічник І. Острозька Біблія в контексті української та європейських культур. Острог: Університет «Острозька академія», 2006.
 15. Новик О. *Історія української літератури (давньої)*. К., 2007
 16. Піддубний С. *Історія прадавньої України*. К., 2023. 224 с.
 17. Працьовитий В. Національно-культурна ідентичність української літератури. *Дивослово*. 2019. № 4. С.26-30.
 18. Сліпушко О. Образ автора в «Повісті врем'яних літ». *Слово і Час*. 2008. № 4.
 19. Шевчук Вал. Пізнаний і непізнаний Сфінкс; Григорій Сковорода сучасними очима. Розмисли. К. : Пульсари, 2008.

**Наукові та навчально-методичні праці викладача курсу –
Кириленко Н.І. :**

1. Давня українська література: методичні рекомендації / за ред. Н. Кириленко. Суми : СумДПУ імені А.С. Макаренка, 2024. 70 с.
<https://repository.sspu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/bcca6c10-07d2-4889-9be9-b03c1b5f57df/content>
- Кириленко Н. Еволюційний характер народного гумору як національного коду українців. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Філологічні науки (літературознавство)* : збірник наукових праць / за ред. Оксани Філатової. № 1 (17), квітень 2016. С. 120-124.
1. Кириленко Н. Історико-національні модули в художньому просторі текстів Ліни Костенко: навчально-методичний посібник. Суми, 2015. 224 с.
 2. Кириленко Н. Історія України у творах Ліни Костенко: навчальний посібник. Суми: Сум ДПУ ім. А.С. Макаренка, 2005. 130 с.
 3. Кириленко Н. Психологізм українських ліричних пісень. *Філологічні науки*. Суми: СумДПУ, 2010.

4. Кириленко Н., Пятаченко С. Фольклор і література: художня рецепція етнокультурних кодів. Суми, 2019. 120 с.
5. Кириленко Н. Фольклор і давня література. *Філологічні науки*. Суми: Сум ДПУ, 2009. С.157-168.
6. Кириленко Н. Художній домисел як засіб усебічного розкриття образу Ярослава Мудрого в романі П. Загребельного «Диво». *Наукові записки Харківського національного педагогічного університету ім. Г. Сковороди. Літературознавство*. Харків, 2014. Випуск 2 (78). Ч.2. С. 66–74.
7. Кириленко Н. Художньо-національний світ у романі Ліни Костенко «Маруся Чурай». Монографія. Суми: видавництво Сум ДПУ ім. А.С.Макаренка, 2010.
8. Кобилко Н., Кириленко Н. Роль хронотопу дороги в художньому творі (на прикладі повісті «Ірій» В. Дрозда та роману «Дім на горі» В. Шевчука). *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка. Серія: Літературознавство* / За ред. Проф. Ткачука М.П. Тернопіль: Тернопіль, 2015. Вип. 42.- С. 72 – 75.
9. Німенко Н., Кириленко Н. *Бароккові риси в українських літописах XVIII століття*. Суми : ФОП Цьома С.П., 2021. 110 с.

[https://repository.sspu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/777de20c-50ab-](https://repository.sspu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/777de20c-50ab-4948-9b10-72cda6be46f4/content)

4948-9b10-72cda6be46f4/content

10. Фольклор: мовно-літературні особливості дискурсу: монографія / За ред. С. Пятаченка, Н. Кириленко та ін. Суми: Вид-во Сум ДПУ, 2012. 212 с.

Інтернет-джерела:

1. Білоус П.В., Білоус О.П. Українська література XI–XVIII ст. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/>
2. Білоус П.В. Давня українська література в школі URL: https://lib.oa.edu.ua/files/funds/works_oa/movoznavstvo/
3. Білоус П.В. Історія української літератури XI – XVIII ст.: Навчальний посібник. К.: ВЦ «Академія», 2009. 424 с. URL: <https://lib.oa.edu.ua/funds/lecturer-oa/linguistics/>
4. Білоус П. Давня українська література: засіб пізнання і виховання чи мистецтво слова URL: <https://dyvoslovo.com.ua/wp-content/uploads/2017/02/2-0217.pdf>
5. Білецький Олександр. Перекладна українська література URL: <https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=17>
6. Давня українська література URL: <https://onlyart.org.ua/dictionary-literary-terms/davnya-ukrayinska-literatura/>

7. Давня українська література (від часів Київської Русі до XVIII ст.) URL: <https://ukrlit.net/info/ask/104nu.html>
8. Ісіченко І. Творчість Григорія Сковороди URL: <http://www.bishop.kharkov.ua/kursi-lekcij/istoria-ukraienskoie-literaturi-hvii-xviii-st/12-tvorcist-grigoria-skovorodi>
9. Історія української літератури XI–XVIII ст. Українська драматургія XVII ст. URL: <https://history.vn.ua/pidruchniki/ukraine-history-literature-xi-xviii-age/18.php>
10. Література епохи Відродження URL: <https://sites.google.com/site/vsesvitnijliteraturnijproces/home/literatura-epohi-vidrodzenna>
11. Література пізнього середньовіччя URL: <http://litopys.org.ua/istkult2/ikult217.htm>
12. Навчальний курс «Історія української літератури X –XVIII ст. (давня література)» URL: <https://wiki.cuspu.edu.ua/index.php/>
13. Оригінальна література URL: <https://buklib.net/books/35901/>
14. Перекладна й оригінальна література Київської Русі / URL: <http://journ.sumdu.edu.ua/old/wp-content/uploads/2014/12/old.pdf>
15. Перекладна та позичена література / URL: <http://litopys.org.ua/chyzh/chy04.htm>
16. Полемічна література URL: https://edera.gitbook.io/ed-era-book-history/suspylno_polytychny_procesy_16_st/polemichna_lyteratura
17. Полемічна література кінця XVI – початку XVII ст. : причини появи, проблематика, видатні автори URL: <https://sites.google.com/site/dryzhuk911/home/26-polemicna-literatura-kinca-xvi-pocatku-xvii-st-pricini-poavi-problematika-vidatni-avtori>
18. Поняття про давню українську літературу / URL: <https://buklib.net/books/35896/>
19. Савченко І. Давня українська література. Навчальний посібник. К. : НПУ; Альфа М, 2006. 180 с. ISBN 966-7967-10-7. URL: <https://www.twirpx.com/file/529076/>
20. Усна народна творчість. Давня українська література URL: https://www.eduget.com/course/usna_narodna_tvorchist_davnaya_ukrainska_literatura-1389/

9. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна
технічні засоби навчання, друковані та інтернет-джерела інформації.

10. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Абстрактно-дедуктивний, конкретно-індуктивний, проблемно-пошуковий, дослідницький, частково-пошуковий, інтерактивні (вебінари, тренінги, презентації, дистанційні освітні технології), практичні методи навчання (практичні, графічні та дослідні роботи).

11.МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Усне опитування, презентації, тести, консультації, доповіді на конференціях, семінарах, іспит.